

Varautuminen yksityisessä palvelutuotannossa

Valmiusseminaari 15.5.2017

HALLITUKSEN
REFORMI

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

Tässä esityksessä
yksityisten
tuottajien
varautumis-
velvoitteista ja
siihen liittyvästä
yhteistyöstä

Sosiaali- ja
terveydenhuollon
järjestämislaki
Valinnanvapauslaki
Palveluntuottajalaki
(Valmiuslaki)

Lainsäädäntökokonaisuus

2019 sote-palveluista olisi säädetty seuraavissa **päälaeissa**, jotka koskisivat sekä julkisia että yksityisiä toimijoita:

- **Rakenteet:** laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä
- **Tuottajat:** laki sote-palvelujen tuottamisesta
- **Palvelujen sisältö:** terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki ja muu sote-lainsäädäntö
- **Asiakkaan valinnanvapaus:** laki asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa
- **Asiakkaiden oikeudet ja velvollisuudet:** potilaslaki, sosiaalihuollon asiakaslaki, itsemääräämisoikeuslaki, asiakasmaksulaki
- **Henkilöstö:** laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä ja laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä

Sosisali- ja terveydenhuollon järjestämislaki (HE 15/2017 vp)

- *Maakunnan on varauduttava valmiussuunnitelmin sekä muilla toimenpiteillä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteitä edellyttäviin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.*
- 52.2 §: Varautumisessa on varmistettava palvelujen jatkuvuuden turvaaminen myös silloin, kun palveluja toteutetaan hankkimalla niitä **yksityisiltä** palvelujen tuottajilta.
- Valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä.

Järjestämislaki 52 §

- **52 §.** *Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.* Maakuntien ja palveluntuottajien tulee varautua **normaaliolojen häiriötilanteiden** lisäksi myös **poikkeusoloihin**.
 - Varautumista edellyttäviä **häiriötilanteita** ovat esimerkiksi myrskyt ja tulvat, väkivalta- ja terroristilanteet, säteilyvaaratilanteet, epidemiat, vedenjakelun häiriöt tai maksu- ja muiden tietojärjestelmien häiriöt.
 - **Poikkeusolot** ovat valmiuslaissa tarkoitettuja tilanteita, joiden hallitseminen ei ole mahdollista viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin tai voimavaroin: esimerkiksi sota tai sodan uhka tai suuronnettomuus.
- Maakunnan on varmistettava varautumissuunnittelussa palvelujen jatkuvuus myös silloin kun palveluja hankitaan **yksityisiltä** palvelun tuottajilta tai palvelusetelillä.
- Tämä voidaan tehdä palvelun tuottajien kanssa tehtäviin **sopimukseen** asetettavilla ehdoilla.
- Mitä laajempaa yksityisten palvelujen käyttö on, sitä tärkeämpää on niiden kapasiteetin ja palvelujen huomioon ottaminen valmiussuunnittelussa.

Valinnanvapauslaki (HE 47/2017 vp)

- 47 §. *Sopimus suoran valinnan palvelun tuottajan kanssa.* Ennen kuin palvelun tuottaja aloittaa suoran valinnan palvelujen tuottamisen, palvelun tuottajan ja maakunnan on tehtävä sopimus palvelutuotannon aloittamisesta ja palvelujen toteuttamiseen liittyvistä asioista.
- Sopimuksessa on oltava ainakin seuraavat asiat:
 - 3) miten palvelun tuottaja varmistaa palvelujen tuotannon häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa;

Valinnanvapauslaki 47 §

- Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.
- Koska valinnanvapauslakiehdotuksen mukaan erityisesti perustason terveyspalvelut siirtyvät yksityisoikeudellisten yhtiöiden ja yhteisöjen tuotantovastuulle, **riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut voidaan turvata häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa vain siten, että samat toimijat huolehtivat palveluista kaikissa tilanteissa.**
- On **sovittava** siitä, miten palvelun tuottaja varmistaa palvelujen tuotannon **häiriötilanteissa** ja **poikkeusoloissa**.
- Sote-keskusten ja suunhoidon yksiköiden on kyettävä vastaamaan palvelutoiminnan jatkuvuudesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa: palvelun tuottajan on **suunniteltava**, miten toiminta hoidetaan kaikissa tilanteissa.
 - Jos häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikaisen toiminnan varmistaminen edellyttää sopimuksia muiden tuottajien kanssa, on tuottajan esitettävä selvitys tällaisista tuottajien välisistä sopimuksista.

Sosiaali- ja terveystalvelujen tuottajalaki (HE 52/2017 vp)

- Palveluntuottajalaissa säädetään sekä oikeudesta tuottaa yksityisiä että maakunnan järjestämisvastuulla olevia sosiaali- ja terveystalveluja.
- Kaikkien sosiaali- ja terveystalvelujen tuottajien on täytettävä perusvaatimukset, jotta voi päästä tuottajarekisteriin (palveluntuottajalaki)
- Maakunnat voivat edellyttää tuottajilta lisävaatimuksia (valinnanvapauslaki)

1 § Lain tarkoitus.

Tämän lain tarkoituksena on:

- 1) varmistaa sosiaali- ja terveystalvelujen käyttäjän asiakas- ja potilasturvallisuus;
- 2) varmistaa laadultaan hyvät sosiaali- ja terveystalvelut;
- 3) edistää palvelun tuottajan ja viranomaisen välistä yhteistyötä

Sosiaali- ja terveystalvelujen tuottajalaki (HE 52/2017 vp)

- Asiakas- ja potilasturvallisuuteen sekä palvelujen laatuun liittyisi myös huolehtiminen palvelujen jatkuvuudesta mahdollisissa kriisi- ja häiriötilanteissa.
- Palvelujen saatavuuden ja jatkuvuuden varmistamiseksi palvelun tuottajan tulisi varautua häiriötilanteisiin laatimalla valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma.
 - Jatkuvuudenhallinnalla tarkoitettaisiin kaikkia niitä toimenpiteitä, joiden avulla organisaatio ennalta suunnitelluilla ja toteutetuilla järjestelyillä ja johtamismalleilla hallitsisi erilaiset toimintaansa uhkaavat häiriötilanteet.
 - Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelman laatimisessa tulisi tehdä yhteistyötä palvelun käyttäjien ja heidän läheistensä kanssa ja suunnitelmat tulisi sovittaa yhteen maakunnan ja kunnan suunnitelmien kanssa. Tämä edellyttää hyvää yhteistyötä sekä viranomaisten että muiden alueen toimijoiden, muun muassa vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.
- Mahdollisista häiriöistä palvelutuotannossa tulisi ilmoittaa palvelun tilaajaorganisaatiolle tai maakunnalle.

Sosiaali- ja terveystalvelujen tuottajalaki (HE 52/2017 vp)

- 13 §. *Rekisteröintiä varten annettavat tiedot.* Palvelun tuottajan on annettava palveluyksikön rekisteröintiä varten seuraavat tiedot ja selvitykset palvelun sisällöstä ja siinä tapahtuneista olennaisista muutoksista palveluyksikkökohtaisesti:
 - 10) suunnitelma valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmien laatimisesta kriisi- ja häiriötilanteiden varalta;
- Pykälän 2 momentin 10 kohta. Palvelun tuottaja toimittaisi suunnitelman, miten se aikoo laatia valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelman kriisi- ja häiriötilanteiden varalta. Suunnitelman tulisi sisältää valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelman laatimisen aikataulun ja yhteensovittamisen muiden toimijoiden kanssa sekä henkilöstön koulutus- ja harjoitussuunnitelmat.

Palveluiden jatkuvuuden hallinta palveluja tilattaessa ja sopimuksissa tärkeää!

- Varautumisen ohjeistusta ja koulutusta uusissa rakenteissa (STM).
- Muutoksen suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon varautuminen.
- Hankinta- tai yhteistyösopimuksissa tulee edellyttää toiminnan jatkuvuuden hallintaa.
- **SOPIVA: Sopimusten mallilausekkeita**
Huoltovarmuuskeskus:
<https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/tietoa-huoltovarmuudesta/jatkuvuudenhallinta/sopiva/>

STM on tuottanut julkaisuja valmiussuunnittelun tueksi:

- Evakuointikeskuksen perustaminen. Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille (Julkaisuja 2015:1)
- Ympäristöterveyden erityistilanteet. Opas ympäristöterveydenhuollon työntekijöille ja yhteistyötahoille (Julkaisuja 2014:21)
- Riskienhallinta ja turvallisuussuunnittelu. Opas sosiaali- ja terveydenhuollon johdolle ja turvallisuusasiantuntijoille (Julkaisuja 2011:15)
- Ensihoidon palvelutaso. Ohje ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen laatimiseksi sairaanhoitopiireille (Julkaisuja 2011:11)
- Traumaattisten tilanteiden psykososiaalinen tuki ja palvelut. Opas kunnille ja kuntayhtymille. (Julkaisuja 2009:16)
- Terveydenhuollon laitosturvallisuuden kehittäminen. Työryhmämuistio (Selvityksiä 2009:59)
- Sosiaalitoimen valmiussuunnitteluopas (Julkaisuja 2008:12)
- Terveydenhuollon valmiussuunnitteluopas (Oppaita 2002:5)

Ensihoitopalvelu

- Ensihoitopalvelun järjestävät kaikki 18 maakuntaa.
- Ensihoitopalvelu on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä kiireellistä hoitoa antavien sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteiden kanssa siten, että nämä yhdessä muodostavat alueellisesti toiminnallisen kokonaisuuden.
- Viisi ensihoitokeskusta tukee maakuntien ensihoidon suunnittelua ja kehittämistä ja hoitavat maakuntien yhteisiä tietojärjestelmä- ja vastaavia palveluja.
- **Ensihoitopalvelu tuotetaan maakunnan omana toimintana, jota täydennetään hankkimalla erillisiä osakokonaisuuksia.**
- Tiekartassa ensihoidon oma laatikko:
<http://alueuudistus.fi/tiekartta/esivalmistelu>

Sosiaalipäivystys

- Sosiaalipäivystyksellä tarkoitetaan kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamista kaiken ikäisille siten, että henkilön tarvitsema välitön turva ja huolenpito voidaan antaa erilaisissa sosiaalisissa hätä- ja kriisitilanteissa vuorokauden ajasta riippumatta.
- Palveluun on saatava yhteys ympäri vuorokauden.
- **Päivystävässä yksikössä on oltava riittävät voimavarat ja osaaminen, jotta palvelun laatu ja asiakasturvallisuus toteutuvat.** (Myös virkasuhteinen työntekijä riittävin päätöksentekovaltuuksin sekä mahdollisuus kotikäynteihin.)
- Sosiaalipäivystystä toteutettaessa on toimittava yhteistyössä **ensihoitopalvelun**, terveydenhuollon päivystyksen, pelastustoimen, poliisin, hätäkeskuksen **ja tarpeen mukaan muiden toimijoiden kanssa.**

Miten tartuntatauteihin varaudutaan maakunnissa ja yksityisessä palvelujen tuotannossa?

- Uusi tartuntatautilaki (1227/2016) tuli voimaan 1.3.2017.
- Lakiin tehtävä **uudesta sote-järjestelmästä** johtuvat muutokset.
- Työnjako ja vastuut uudessa järjestelmässä:
 - jatkossa maakuntien tehtävä.
 - valmius otettava huomioon sekä järjestämisessä että **palvelujen tuottamisessa**.

Asukkaat ja varautuminen

- Omatoimisen varautumisen edistäminen osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.
- Yhteistyössä kuntien kanssa osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.
- Yhteistyö järjestöjen ja seurakunnan kanssa - maakunnan tuki vapaaehtoisjärjestöille, joilta osaamista ja resursseja häiriötilanteissa.
- STM:llä yhteistyöpöytäkirja SPR:n kanssa.
 - SPR:n tehtävä koordinoida häiriötilanteissa viranomaisten tukena toimivia vapaaehtoisryhmiä.
 - Tarkoitus helpottaa viranomaisten toimia häiriötilanteissa siten, että vapaaehtoistoiminta olisi koordinoitua.
 - Johtovastuu tilanteissa säilyy aina sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisilla.

Kiitos!

kirsi.ruuhonen@stm.fi